

ELS LLIBRES I LES COSES

IGNASI ARAGAY

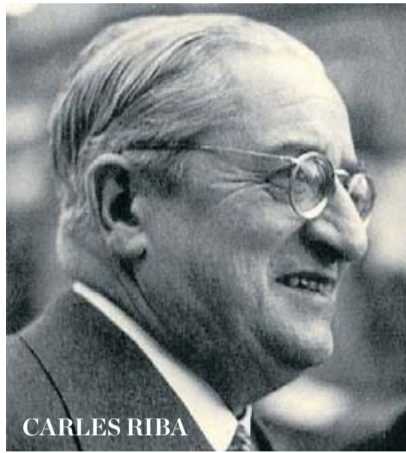
Carles Riba i Pompeu Fabra mai van defallir

Demà, un ARA especial
Aquest diumenge el diari té un dossier dedicat a Pompeu Fabra

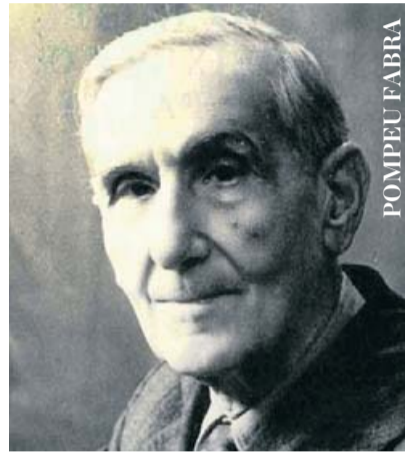
"Deixant a part el cas de Pompeu Fabra, ningú a Catalunya no ha sentit el català com Carles Riba, és a dir, l'ha sentit com una necessitat científica i graciosa", escrivia el 1931 Josep M. de Sagarra a *Mirador*. El 1932 Riba va passar a ser membre de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC). I anys després, el 1950, en la clandestinitat de l'IEC, seria nomenat president de la Secció Filològica i jugaria un rol decisiu en la continuïtat de la institució i, per tant, de l'obra fabriana.

Ja el 1918, arran del trencament de mossèn Alcover amb l'IEC per les desavinences amb Fabra, el jove Riba es va alinear públicament amb el segon amb articles a la premsa. Amb 30 anys, el 1923 començava a treballar a les ordres de Fabra en la preparació del *Diccionari general de la llengua catalana*, en unes Oficines Lexicogràfiques situades al Palau de la Generalitat on també s'incorporarien Joan Coromines, Josep Miracle i Ramon Aramon. Tot i que Riba s'hi va estar poc –el 1925 assumia la càtedra de la Fundació Bernat Metge–, la feina al costat de Fabra va ser decisiva per completar la seva formació lingüística.

Tot això s'explica al llibre *Carles Riba, biografia i antologia poètica comentada* (Cal·lígrafa), obra que suma la biografia breu ja clàssica de Riba escrita per l'enyorat Albert Manent i una tria de poemes bàsics de l'autor d'*Elegies de Bierville* a càrrec de Jaume Medina. Ideal per a qui vulgui iniciar-se en Riba.

CARLES RIBA

POMPEU FABRA

Fa anys vaig anar a la casa on havia viscut Riba els últims anys, al carrer República Argentina de Barcelona. Em va rebre el seu fill Oriol, eminent geòleg, ara també ja mort. La semblança amb el pare era notable. Diria que també la meticulositat. Jo parlava amb el geòleg però alhora hi veia el poeta, i m'imaginava que la conversa formava part de les tertúlies de diumenge a la tarda que Manent, que hi assistia, descriu al llibre: "Riba tenia la virtut d'escoltar, dialogava amb els amics i, si calia, rectificava humilment. Com que era el torsimany dels clàssics, en parlava d'una manera confidencial, vehement, i ens presentava Sòfocles, Plutarc i Tucídides amb el mateix realisme que si els hagués deixat a la cantonada. La cultura clàssica era la seva segona natura. Però Riba sentia avidesa per tot. Malgrat que una malaltia de la vis-

ta el frenava de llegir en excés, no se sabia estar gaire d'empassar-se l'últim llibre «del qual es parla». Era impressionant sentir-li explicar coses d'un autor nou, per exemple Faulkner, que havia descobert. Sempre era precís, i lúcid, de vegades terriblement irònic, d'altres apassionat. Semblava (i ho era) un moralista, com Pascal i Montaigne [...]. No tolerava ni la frivolitat ni la bestiesa. Les ires de Carles Riba! Amb quina justícia blasmava els mercaders del temple de la cultura, de la ciutadania..."

Em sembla que ja no cal afegir-hi res més, oi? Riba, com Fabra, representa l'esforç per construir un país culte i cívic, des de la cultura. Representen la continuïtat i l'excel·lència. Mai van defallir, ni en els pitjors moments. Avui més que mai cal recordar el seu exemple de compromís i servei. ♦♦

UN TAST DE CATALÀ

ALBERT PLA NUALART

Per molt que Coromines considerés que "tirada i glop fan perfectament inútil el tavernari castellanisme *trago*", sembla que –normativament– tant podem "anar a fer un trago" com "passar un mal trago". En canvi, i de moment, no sembla que puguem tragar menjars o líquids. El verb *tragar* no és al DIEC2, si bé sí que el trobem al GDLC, el D62, el DNV o el DCVB.

En el seu sentit més literal, el d'*empassar* o *engolir*, una bona part dels parlants del Principat tendim a percebre'l com a castellanisme. Molts, quan donem el xarop al nen, no li diem "Traga!" sinó "Empassa!" Però, de fet, *empassar* tampoc és al DIEC2, només hi ha *empassar-se*.

En canvi, ens sona força més bé *no tragar* o *no poder tragar* (algú) quan vol dir *tenir-li aversió*. I amb

"No el drago però em blego davant la seva autoritat"

aquest sentit el recull tant el GDLC com el diccionari de frases fetes de M. Teresa Espinal. I és curiosament per a aquesta accepció que tenim un *sucedani* normatiu: *dragar*. Ara bé, si algú no pot dragar el seu cap –ho heu sentit mai?– sembla ben bé que intenti disfressar de catalanitat el que li sembla un castellanisme. ¿Val la pena fer servir la *disfressa*? A mi aquest *tragar* sí que em fa falta!

Les *disfresses* de catalanitat –reals o inventades– de vegades prosperen en l'ús i s'acaben integrant a

la llengua. Com que *trago* és suspecte i *tràngol* no, molts –en lloc de passar tràngols– ara passen mals tràngols (incloent-hi l'esmentat recull d'Espinal). Paraules tan vives i normatives com *cérvol* o *nínxol* són el resultat històric d'ultracorrejar –de disfressar de suposada catalanitat– *cervo* i *ninxo*.

Però és l'ús qui ho ha d'avaluar. No ho avala en el cas de "no poder dragar algú" ni tampoc en el d'una altra *disfressa*: "blegar-se a l'autoritat d'algú". Aquest *blegar* és un encreuament entre *plegar* i *doblegar*, però així com les amenaces o els impostos ens poden –normativament– blegar o doblegar, no està permès ni que ens pleguin ni que nosaltres ens hi pleguem. Per tant, si us doblegueu davant l'autoritat de l'IEC no us hi podreu plegar. ♦♦

NORMATIVAMENT, PODEM ANARA FER UN TRAGO O PASSAR UN MAL TRAGO, PERÒ NO PODEM TRAGAR

ELS MÉS VENUTS

CATALÀ

FICCIÓ

[1] Por
STEFAN ZWEIG
Quaderns Crema
128 pàgines, 12 €

1/3

[2] Origen
DAN BROWN
Columna
640 pàgines, 22,50 €

2/19

[3] La fugitiva
BLANCA BUSQUETS
Proa
272 pàgines, 18,50 €

3/3

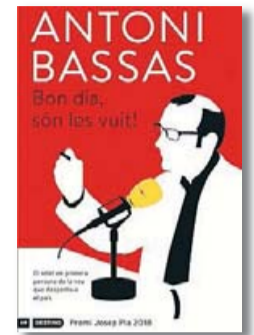
[4] Un amor
ALEJANDRO PALOMAS
Columna
464 pàgines, 20,50 €

-/1

[5] Mare de llet i mel
NAJAT EL HACHMI
Edicions 62
400 pàgines, 20,50 €

4/2

NO-FICCIÓ

[1] Bon dia, són les vuit!
ANTONI BASSAS
Destino
352 pàgines, 20,50 €

-/1

[2] Operació urnes
LAIA VICENS I XAVI TEDÓ
Columna
160 pàgines, 15,90 €

1/9

[3] La confabulació dels irresponsables
JORDI AMAT Anagrama
104 pàgines, 7,90 €

7/10

[4] Els fets de l'1 d'octubre
DIVERSOS AUTORS
Pagès Editors
168 pàgines, 18 €

2/3

[5] Transforma la teva salut
XEVI VERDAGUER
Rosa dels Vents
296 pàgines, 17,90 €

3/20

CASTELLÀ

FICCIÓ

[1] Un amor
ALEJANDRO PALOMAS
Destino
464 pàgines, 20,50 €

-/1

[2] Patria
FERNANDO ARAMBURU
Tusquets
648 pàgines, 22,90 €

1/75

[3] Origen
DAN BROWN
Planeta
640 pàgines, 22,50 €

2/19

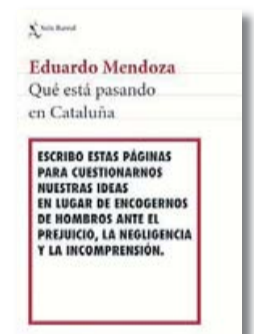
[4] El día que se perdió el amor
JAVIER CASTILLO Suma de Letras
456 pàgines, 17,90 €

4/5

[5] Miedo
STEFAN ZWEIG
Acanalado
144 pàgines, 12 €

3/12

NO-FICCIÓ

[1] Qué está pasando en Cataluña
EDUARDO MENDOZA Seix Barral
96 pàgines, 8 €

2/11

[2] La pieza 25
PILAR URBANO
La Esfera de los Libros
595 pàgines, 10,99 €

-/12

[3] Cree en ti
RUT NIEVES
Planeta
256 pàgines, 20,90 €

1/24

[4] La expulsión de lo distinto
BYUNG-CHUL HAN Herder
128 pàgines, 12 €

-/1

[5] Around the corner
P. BAENA I G. BRAVAR
The Other Side
240 pàgines, 19,95 €

10/11

Rànquing setmanal de la Cambra del Llibre de Catalunya
Posició setmana anterior / Setmanes en el mercat